

Bilag 5

Teknik- og Miljøforvaltningens bemærkninger til Klimaborgertingets anbefalinger 2024

Dette bilag indeholder en oversigt over Klimaborgertingets anbefalinger og tiltag og Teknik- og Miljøforvaltningens bemærkninger hertil. På nuværende tidspunkt er Klimaplanen fortsat under udarbejdelse, og det ikke afgjort, hvilke indsatser der vil indgå i høringsforslag til Klimaplan 2035. Teknik- og Miljøforvaltningen vil redegøre for brugen af Klimaborgertingets anbefalinger i forbindelse med, at høringsforslag til Klimaplan 2035 forventes politisk behandlet i Teknik- og Miljøudvalget ultimo 2024.

Dette bilag indeholder en foreløbig inddeling i kategorierne A-D, som indikerer, hvordan og i hvilket omfang de enkelte tiltag (1.1 - 12.4) under Klimaborgertingets anbefalinger forventes at indgå i arbejdet med høringsforslag Klimaplan 2035:

- A. Indgår i det videre arbejde med Klimaplan 2035. En samlet vurdering vil afgøre hvilke indsatser, der kommer med i høringsforslaget til Klimaplan 2035.
- B. Her tages forbehold fx manglende hjemmel, klimæffekt eller andet. Indgår på nuværende tidspunkt ikke i arbejdet med Klimaplan 2035, men kan evt. komme med i et senere roadmap.
- C. Koordineres med og hører til andre planer fx Ressource og Affaldsplan 2030 eller Mad- og måltidsstrategien.
- D. Vil ikke indgå i Klimaplan 2035 eller andre kommunale planer, fx statslige tiltag, som evt. kan løftes politisk.

Anbefaling	Tiltag	Teknik- og Miljøforvaltningens bemærkninger	A B C D
TEMA: Systemændringer og kulturelle værdier			
#1 Deling i fællesskab	1.1 Flere lokale reparationsværksteder, gerne forankret på miljø- og genbrugsstationer, med tilbud om facilitering, rådgivning og økonomisk støtte fra kommunen til oprettelse og drift.	Flere lokale reparationsværksteder, fx i form af repair cafeer samt kommunens muligheder for at skabe rum for og motivere til kollektive handlinger indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.

	<p>Kommunen skal skabe rum for og motivere til kollektive handlinger.</p> <p>Dette er den eneste vej til, at folk ændrer adfærd, da information og viden ikke ændrer folks adfærd på egen hånd.</p>	<p>Der er juridiske begrænsninger for tilbud om facilitering, rådgivning og økonomisk støtte fra kommunen til oprettelse og drift af lokale reparationsværksteder på genbrugsstationerne.</p>	B.
	<p>1.2 Arbejd for at udvide muligheder og incitament for at genbruge og dele. Skab rammer for at byggematerialer genbruges. Gør fx klunsning tilladt på alle genbrugsstationer og øg incitamenterne for at uddele overskudsmad og mad, der kasseres efter lukketid - dette skal selvfølgelig gøres, jævnfør et forbrugsbaseret system, så enkeltpersoner ikke modtager for meget mad, hvorledes madspildet ikke reduceres.</p>	<p>Udvidede muligheder og incitament for at genbruge og dele indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Kommunen kan ikke tillade klunsning, men kommunale genbrugsspottere hjælper med at tage genbrugsmaterialer ud, før det kommer i containerne på genbrugsstationerne. Genbrug af byggematerialer, se tiltag 5.1 Mindre madspild, se tiltag 12.1 og 12.4</p>	A. C.
	<p>1.3 Systemet skal åbne op og give lov til nye ideer. Skab personlige incitamenter og forskellige muligheder for at motivere borgere til at deltage i fællesskaber. Kommunen kan stille faciliteter og facilitatorer til rådighed for at fremme fællesskabende initiativer. Kommunen kan også selv oprette fællesskaber med mandater, hvor beslutningskompetencen bliver uddelegeret, så der bliver skabt rum og økonomi til fælles handling. Eksempler på sådanne fællesskaber kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naturfællesskaber, hvor københavnere kan indgå i naturpleje og dyrknings-fællesskaber. • Energifællesskaber, hvor der kan produceres grøn energi sammen, og hvormed borgerne også bliver opmærksomme på sammenhængen mellem forbrug og produktion af energi. <p>Borgerrepræsentationen skal arbejde for at ændre lovgivningen på feltet for at gøre dette muligt og mere attraktivt.</p>	<p>Det indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035, at kommunen kan stille faciliteter og facilitatorer til rådighed for at fremme fællesskabende initiativer fx i form af lokale klimatopmøder i bydele.</p> <p>Klimadannelse i form af naturforbundethed og naturfællesskaber indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.</p> <p>Muligheder for energifællesskaber indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Elforsyningsloven og tilhørende bekendtgørelse om interne elektricitetsforbindelser sætter dog alvorlige forhindringer for deling af solenergi på tværs af bygninger, matrikler og ejere. Muligheder for at ændre lovgivningen bør undersøges og kan evt. løftes politisk, så potentialet for solceller på byens tage kan blive bedre udnyttet.</p>	A. A. B.
	<p>1.4 Faciliter at der oprettes en ordentlig online platform, hvor der gratis kan tilbydes og deles fx. redskaber, pendling, transport, tøj, bøger, boliger,</p>	<p>Kommunen som facilitator af muligheder for gratis at bytte og dele indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan</p>	A. B.

	mad, husholdnings-maskiner etc. Dette kan yderligere faciliteres af kommunen ved at fx. stille forsikring til rådighed.	2035. Kommunens rolle og muligheder for online platform og forsikring skal undersøges nærmere.	
#2 Rammer og politik for et nyt Vækstparadigme	2.1 Kommunen skal gøre det attraktivt for store virksomheder og velbemidlede (10% står for 50% af forbrug) at investere og træffe bæredygtige og klimavenlige valg i deres forbrug.	Arbejdet med Klimaplan 2035 har fokus på, at det skal være nemt for alle borgere at træffe de mest bæredygtige og klimavenlige valg, og der er fokus på klimaretfærdighed, så klimaplanen ikke rammer socialt skævt. Desuden undersøges, hvor stor forskel der er på de mindst og de mest velbemidlede borgeres udledninger i København. Involvering og samarbejde med virksomheder og erhvervsliv indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	2.2 Regulér kommunens indkøbspolitikker, så det institutionelle niveau reducerer deres forbrug af fx mad, transport, kommunale bygninger og indkøb af varer. Se på systemiske reduktioner, så man kan "hjælpe" de dele af det individuelle forbrug, som det offentlige kan regulere (fx frokostordninger i offentlige kantiner). Det institutionelle niveau har muligheder for regler og rammer, der kan skabe adfærdsændringer hos forbrugerne.	En halvering af CO ₂ -udledning fra kommunens indkøb og herunder forbrug af mad, transport, bygninger mv. indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Muligheder for kommunale regler og rammer, der kan skabe adfærdsændringer hos forbrugerne, indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	2.3 Nytænk systemet og ændre holdninger om værdien af vækst. Undersøg og tag læring af alternative modeller. Udvikl metoder til at måle det gode københavnerliv, så der bliver skabt et nyt succesparadigme, der kan erstatte fokus på økonomisk vækst, velstand og forbrug.	Med budget 2023 blev det besluttet at implementere doughnut-modellen i Københavns Kommune som forsøg i tre år. Doughnut-modellen implementeres i form af en årlig statusrapport, som også skitserer løsningsbehov. Dette arbejde er dog ikke omfattet af den kommende Klimaplan 2035.	C.
	2.4 Vi er vanedyr og handler ikke, før vi mærker konsekvensen for os selv som individ. Vi skal have personlige klima-budgetter, der kan være med til at synliggøre individets klimaaftryk, så vi nemmere kan se, hvilken påvirkning forskellige adfærds- og forbrugsændringer har på udledningerne.	Indsætser til at synliggøre individets og bydelens klimaaftryk, så det er nemmere at se, hvilken påvirkning forskellige adfærds- og forbrugsændringer har på udledningerne, indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Personlige klimabudgetter, der sætter mærkbare grænser for det personlige forbrug, er ikke en del af Klimaplan 2035.	A.
	2.5 Indfør trepartsforhandlinger om klima og bæredygtighed. Det kan både være nationale og lokale forhandlinger, hvor alle parter binder sig til konkrete mål sammen. Involvér klimaeksperter som	Muligheder for samarbejder og konkrete partnerskaber med erhvervsliv og organisationer, samt involvering af klimaeksperter indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Et	A.

	har viden om nødvendige tiltag i forhold til langsigtede mål og perspektiver.	trepartsprincip (borgere, virksomheder, kommune) indgår blandt andet i de lokale klimatopmøder i bydele.	
	2.6 Nedsæt permanent klimaborgerting og opret ekspert-, græsrods- og borgerpaneler som rådgivning og vidensbank til de politiske klimabeslutninger. Klimaborgertinget kan nedlægge veto, hvis Borgerrepræsentationen ikke vælger den løsning, der er mindst klimaskadelig, hvis der er flere forskellige løsningsforslag at vælge imellem.	Fortsat borgerinvolvering indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035, hvor det kan være i form af klimaborgerting og/eller andre former for involvering, som ikke nødvendigvis er fastlagt for hele perioden. Et klimaborgerting arbejder ud fra et mandat vedtaget af Borgerrepræsentationen og vil således ikke kunne nedlægge veto, da et klimaborgerting ikke beslutter eller designer, men giver anbefalinger.	B. B.
	2.7 Udvikle modeller for 4-dags arbejdsuge i det kommunale regi. Den 5. arbejdsdag skal bruges på at deltage i sociale og grønne indsatser for kommunen.	Arbejdet med at udvikle modeller for 4-dages arbejdsuge i det kommunale regi er i gang (BR 2. februar 2023) dog uden klimaformål. Det indgår på nuværende tidspunkt ikke i arbejdet med Klimaplan 2035.	C. B.
#3 Håbefuld kommunikation	3.1 Fokus på Information og undervisning. Skab langsigtede nudging initiativer til børn og unge, så de kan blive ambassadører. Gør det obligatorisk for skoleelever at have skolehave eller drivhus. Undervis generelt i fødevarerproduktionskæder, hjemkundskab, madspild og lad eleverne være med i produktionskæden af eksempelvis tøj og legetøj, evt. gennem spil og lege.	Indsatser med fokus på klimadannelse, information og undervisning af børn og unge indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	3.2 Informér om individets bidrag til fællesskabet, for eksempel når det kommer til at sortere sit affald. Individet har flere forskellige roller (f.eks. i arbejdsrolle, forælder, barn) og kommuniker til dem alle, især til de unge for at vise, hvordan de faktisk har indflydelse.	Indsatser med kommunikation om handlemuligheder og færdigheder indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Når det kommer til at sortere sit affald, findes allerede en hjemmeside, Affald og genbrug Affald KBH (kk.dk), hvor man kan beregne, hvad individets sortering har af værdi for genanvendelsen.	A. C.
	3.3 Brug de gode historier - del dem i det offentlige rum og på hjemmesiden. Vær mere generøs med inspiration, der viser, hvor nemt det er at gøre en forskel. Gør det også muligt for individet at dele sine positive oplevelser - skabe fællesskaber og kommunikationsfora med inspirerende fortællinger fx "gameification", hvor vi positivt udfordrer	Indsatser med formidling af de gode historier og inspiration med fokus på fællesskaber og lokalt engagement indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.

	hinanden. Fx aktivitetsugen (vi cykler til arbejde), tiltag hvor man dystet mod kollegaer, mod andre bydele, andre restauranter. Lokalt engagement (som i Danmarks indsamling) hvor man kan udfordre hinanden, mellem andelsforeninger, skoleklasser etc.		
	3.4 Gør viden og fakta nemt og tilgængeligt, så borgerne kan finde tal i øjenhøjde.	Formidling af fakta i forbindelse med konkrete handlemuligheder for borgerne indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	3.5 Forklar de konkrete rammer vi har indenfor et område (transport, mad mm.), og hvordan vi kan agere indenfor disse rammer, og hvordan vores adfærd påvirker på forskellige måder. Gør det enkelt at forstå ved at formidle i et let sprog.	Formidling af fakta i forbindelse med konkrete handlemuligheder for borgerne indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	3.6 Lav en Håb-kampagne hvor fællesskabet (og kommunen) bliver klimasuperhelt. Klima er blandt mange på nuværende tidspunkt ikke cool (mens det stadigvæk er cool med privatfly og købe nyt tøj), men hvordan gør vi det ikke-cool cool? (Se på fx hvordan man laver en cykelhjelm cool). Kampagnen bliver suppleret med konkrete tiltag, der skal være muligheder for nemt at gøre en forskel. Kampagnen skal indeholde tydelige explainers.	Mobiliserende kampagner i forbindelse med konkrete tiltag, der giver mulighed for nemt at gøre en forskel, indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	3.7 Faciliter workshops hvor man formidler fakta, drømme og håb.	Indsatser med fokus på fællesskaber og lokalt engagement som fx lokale klimatopmøder i bydele indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
TEMA: Bolig			
#4 Bo mindre og socialt balanceret	4.1 Lemp kravene til gennemsnitsarealet ved nybyg, så der kan bygges mindre boliger. Lige nu er kravet, at halvdelen af etagemeteren skal være over 95 kvadratmeter. Dette skal sænkes.	Indsatser med fokus på at reducere boligarealet indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Retningslinjer for boligstørrelser er reguleret af kommuneplanen.	A. B.
	4.2 Skab flere fællesrum fx værksted, kontor, gæsteværelser, festlokaler, vaskelokaler.	Indsatser for at skabe plads og rum til flere fællesfaciliteter indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	4.3 Arbejd for at reducere ressourcensvineri i privat udlejning ved at arbejde for at udvide Blackstone-	Indsatser for at vedligeholde og bevare de bygninger og bygningsdele, der allerede eksisterer i København, for	A.

	loven således, at der ikke kan nedrives funktionsdygtige boligelementer for derefter at opkræve øget huslejegevinst.	dermed at undgå at bygge unødigt nyt indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Udvidelse af Blackstone-loven vil kræve ændret lovgivning nationalt.	B.
	4.4 Skab flere (senior)bofællesskaber med fælles faciliteter, også for andre aldersgrupper, kønsgrupper og familiesammensætninger.	Indsatser for at skabe plads og rum til fællesskaber og fælles faciliteter indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Hvordan der specifikt kan arbejdes med forskellige typer af bofællesskaber undersøges nærmere.	A.
	4.5 Skab mindre og billigere boliger. Dermed får personer og familier med lavere indkomst mulighed for at bo i byen, og der vil være færre, der pendler.	Indsatser med fokus på at reducere boligarealet generelt indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Arbejdet med at skabe flere billigere boliger indgår bl.a. i arbejdet med flere almene boliger i København.	A. C.
	4.6 Giv alle mulighed for at bo i byen ved at lave blandede boformer til både enlige, par, børnefamilier og forskellige priser på boliger. Bland både almene boliger og ejerboliger i samme kvarter. Den overordnede intention er, at der skal være plads til alle i hele byen.	Arbejdet med at skabe nok boliger, blandede boformer, osv. indgår i arbejdet med kommuneplan, lokalplaner og almene boliger. I arbejdet med Klimaplan 2035 er fokus ikke på hvem, der bor i byen, men hvordan de bor i byen.	C.
	4.7 Fortsæt konvertering af erhvervsboliger til privatboliger.	Det indgår i arbejdet med Klimaplan 2035, at eksisterende bygninger skal transformeres, hvis de ikke kan anvendes til det oprindelige formål længere, fremfor at de bliver revet ned og erstattet med nyt.	A.
	4.8 Byg i højden for at udnytte pladsen, herunder tilføj etager til lave byggerier (1-2 etager), men under forudsætning af høj kvalitet i materialer, arkitektonisk ansvarlighed og krav om inklusion af grønne områder (fx krav om m2 til grønne områder pr. m2 bolig, træer, beplantning etc. for alle byggerier).	I Klimaplan 2035 indgår indsatser for, at der bygges med mindst mulig klimabelastning, hvor materialer, udformning osv. indgår. Der arbejdes ikke specifikt med krav om at bygge i højden eller krav om arealer til inklusion af grønne områder for alle byggerier, og skal det inddrages i arbejdet, bør det undersøges, i hvilket omfang dette har effekt på CO ₂ -belastningen.	A. B.
	4.9 Der bør være bopælspligt på alle boliger (ejer).	Det undersøges om og hvordan, manglende bopælspligt påvirker boligmassen, og om eller hvordan der kan arbejdes med dette i klimaplan 2035. Det er ikke muligt at indføre bopælspligt på boliger med tilbagevirkende kraft.	B.
	4.10 Indfør max. m2 på boliger for at sikre, at der ikke bygges for store boliger ved nybyg, og stop for	Indsatser med fokus på at reducere boligarealet indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Den enkelte	B.

	sammenlægning af mindre lejligheder. Der er lige nu 22 % af boligerne, der er over 120m ² , og det vil vi gerne mindske, mens kun 4 % er under 60 m ² .	boligs størrelse indgår dog ikke som selvstændig parameter, da det afgørende for CO ₂ -udledningen er arealet pr. indbygger og ikke arealet pr. bolig. Retningslinjer for boligstørrelser er reguleret af kommuneplanen.	
#5 Bæredygtigt Byggeri	<p>5.1 Gennemfør tiltag for mere bæredygtige byggematerialer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genbrug af materialer • Muligheder i ny udvikling af byggemateriale, herunder mere byggeri i træ. • Stil krav om minimum andel af nybyggeri som skal være genbrug af byggematerialer. • Ved nybyggeri skal der være størst mulig mængde (andel) af byggematerialet, der skal være genbrugt fra tidligere projekter (under hensyn til sikkerhedskrav og kvalitet). 	<p>Indsatser med fokus på mindre klimabelastende materialer indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Der er fokus på, hvordan der kan stilles krav til nye typer af materialer, biogene materialer, genbrug af materialer for kommunens eget byggeri og byggeri, der er støttet af kommunen. Kommunen har ikke hjemmel til på samme måde at stille krav om genbrug af byggematerialer til andet byggeri.</p>	<p>A.</p> <p>A.</p> <p>B.</p>
	<p>5.2 Brug vores eksisterende boligmasse klogere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anvend den boligmasse, som allerede er der, fx ved ikke at sammenlægge boliger, have bopælspligt, samt ikke bygge så dyrt, at der ikke er råd til at bo i de nybyggede boliger. • Undersøg mulighederne for at fjerne barrierer eller tilføje reguleringer, der øger genanvendelse af den nuværende boligmasse. 	<p>Indsatser med fokus på at udnytte, optimere, vedligeholde, renovere og omdanne den eksisterende boligmasse fremfor at bygge nyt indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.</p>	<p>A.</p>
	<p>5.3 Skab bygninger, der er bedre for klimaet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hav fokus på energikilder, grønne områder osv. • Stil krav til byggeindustrien, regler og reguleringer, der fremmer bæredygtighed. • Brug mindst 1/3 af budgettet fra overførselssagen (som er uanvendt budget fra forrige år) på initiativer, der reducerer CO₂-udledning fra nybyg, erhvervslejemål og eksisterende boligmasse. • Gennemfør energimærkning på alle beboelsesbygninger (eller så mange som muligt). I dag er der 18.000 beboelsesbygninger uden energimærkning. 	<p>Indsatser for bygninger, der er bedre for klimaet, indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.</p> <p>En fortsættelse af en bredere indsats for energimærkning mv. for etageboligejendomme over en vis størrelse indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Det er forvaltningens erfaring, bl.a. fra puljer, der har støttet knap 400 etageboligejendommers udgift til nyt energimærke, at et energimærke i sig selv ikke medfører at mærkets anbefalinger om energitiltag faktisk gennemføres. En effekt kræver en bredere indsats, hvor der også gives rådgivning og tilskud til energitiltag.</p>	<p>A.</p> <p>A.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejd for flere solceller: Arbejd på lovgivning, der gør det muligt at kræve solceller ved nybyggeri samt fjerne regulering af solceller i lokalplanen, der hindrer solceller ved nybyg og i eksisterende beboelse. Forbehold for bevaringsværdige og fredede bygninger som undtages forslaget. • Lav regnvandsopsamling • Skab grøn trivsel. Stil krav om træplantning ved nybyg og større renoveringer. 	<p>Fortsættelse af indsatser med solceller på byens tage indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.</p> <p>Det er ikke muligt at fjerne regulering iht. gældende lokalplaner, medmindre de helt laves om og godkendes politisk påny. At undtage solceller på bevaringsværdige og fredede bygninger kan tolkes som mere restriktivt end gældende praksis, idet solceller kan lade sig gøre her, afhængig af deres udformning. Barrierer er i højere grad forhold ved statslig lovgivning, jf. tiltag 1.3 ovenfor, samt behov for at opgradere elinstallationer, omlægge elmålere og forstærke tagkonstruktioner, som gør, at solceller generelt bedst kan etableres i forbindelse med tagrenoveringer.</p>	<p>A.</p> <p>B.</p>
	<p>5.4 Etablér taghaver og flere grønne gårde, vild med vilje, grønne vægge og mure.</p>	<p>Etableringen af grønne gårde, grønne vægge og mure osv. har i sig selv ikke en signifikant betydning for CO₂-reduktion. Etableringen af taghaver osv. kræver derimod, hvis tagkonstruktioner på eksisterende bygninger ikke i forvejen er bygget til det, en større CO₂-belastning at etablere end der nødvendigvis kan vindes på det.</p>	<p>B.</p>
	<p>5.5 Renovér i stedet for at bygge nyt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbejd for at vi forbedrer og renoverer de boliger, vi allerede har, og som er bygget i ordentlige materialer. De ældre boliger har en længere levetid, og vi skal holde dem i live ved at renovere de gamle i god kvalitet. • Undgå at rive eksisterende byggeri ned for at bygge nyt. • Brug muligheder for at arbejde med reguleringer, så det bliver billigere eller nemmere at bevare fremfor at bygge nyt • Markedet er svært for grønne initiativer, domineret af store firmaer, redskaber som kvoter - subsidier - afgifter, skal intensiveres. • Arbejd for kvalificeret byggestop 	<p>Indsatser med fokus på at udnytte, optimere, vedligeholde, renovere og omdanne den eksisterende boligmasse fremfor at bygge nyt indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.</p>	<p>A.</p>
TEMA: Transport			

#6 Bilfri bydele	6.1 Opret pendler- og besøgparkering ved tog-, metro-, busstationer i omegnen af byen, så dem der pendler ind til byen nemt kan skifte over til grøn transport. (anbefaling på regionsniveau).	Pendler- og besøgparkering ved stationer i omegnen kræver regionale samarbejder og indgår i regionale mobilitetsanalyser. Indretning af knudepunkter og stationer i København indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Stationsområder er attraktive for mange funktioner og i tætte byområder vil det være mere hensigtsmæssigt at prioritere plads til adgang for gang, cykel og bus fremfor biler.	C. A. B.
	6.2 Lægge det ud til lokaludvalget, hvilke områder i hver bydel der kan være helt eller delvist bilfri, eventuelt ved brug af tidsbegrænsning.	Muligheder for restriktion af biltrafik indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Lokal involvering i den lokale indretning af trafikforhold indgår desuden i andre projekter som fx paradigme for trafikplaner, indførelse af trafikøer og trafikplan Amager	A. C.
	6.3 <i>Roadpricing</i> i bestemte zoner og i bestemte retninger. Lokale erhvervsdrivende og håndværker og serviceerhverv kan få tilskud eller geografiske tilladelser, så de kan køre og komme frem i erhvervskøretøjer i bestemte tidsrum.	Ønske om <i>Roadpricing</i> indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. <i>Roadpricing</i> kræver dog national lovændring. Der er et nationalt forsøg med test af modeller for <i>roadpricing</i> i gang, som afsluttes i 2025, og der forventes ikke lovforslag før dette.	A. B.
#7 Flere cyklister og mindre trængsel	7.1 Gør cykling attraktivt. Flere og bredere cykelstier og gentænk design for cykelinfrastruktur. Fx kan man lave vigepligt for bilister frem for cyklister ved overgange mellem supercykelstier og almindelige veje, etabler cykelboulevarder hvor vejene er forbeholdt cyklende og gående.	Bedre cykelforhold indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	7.2 Gør andre transportmidler end privatbilisme attraktive: <ul style="list-style-type: none"> • Den høje status omkring biler og bilens bekvemmelighed er en barriere for, at folk kører mindre. Vis at der er tidsspild undervejs i den private bil. Tiden kan fx ikke udnyttes til online arbejde. • Billige lån til at etablere grønne delebilsordninger. • Invester i samkørseltjenester som f.eks. nabogo, ligesom i andre kommuner. 	Parkeringsforhold, fremme af delebilsordninger, forbedrede alternativer til bilen samt oplysning med fakta om bilens fordele og ulemper indgår som forslag i arbejdet med Klimaplan 2035. Kommunen kan ikke give billige lån eller investere i private virksomheder som fx Nabogo, GoMore eller andre, men kan samarbejde om mulige løsninger.	A. D.

	<ul style="list-style-type: none"> • Dyrere gadeparkering for bilister (ikke beboerlicens). 		
	<p>7.3 Skab gode parkeringspladser for cykler og andre grønne transportmidler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luksus parkeringer til cykler • Multifunktionelle ladestandere ved alle parkeringspladser for biler, cykler, løbehjul, og andet • Flere ladestationer for elbiler 	Cykelparkering ved transportknudepunkter og ladestandere til elbiler indgår i arbejdet med Klimaplan 2035. Krav om cykelparkering og om ladestationer for elbiler indgår desuden i kommuneplanens rammer for parkeringsforhold ved lokalplaner og udvikling af nye byområder.	A. C.
	<p>7.4 Invester i mere selvkørende kollektiv transport og infrastruktur. F.eks. "taxa"/flextrafik der kan bookes via app. Oplys om forskellige muligheder ift. navigation i de muligheder og apps der findes.</p>	Teknologien for selvkørende biler og busser er ikke på et niveau, hvor de kan anvendes i bymæssig og blandet kørsel.	D.
#8 Billigere og bedre offentlig transport	<p>8.1 Invester mere i offentlig transport. Det skal være billigt, hurtigt og med mange afgang. Gerne letbane, sporvogne og metro. Offentlig transport er i øjeblikket ikke en holdbar løsning for dem med forskellige/ skiftende transportbehov, fx konsulenter eller sælgere.</p>	En potentiel kommende metrolinje M5 er i øjeblikket ved at blive miljøkonsekvensvurderet. Der forventes inden 2035 automatiserede s-tog, som vil give metrodrift (flere afgang) på s-togsnettet. Der undersøges BRT (Bus Rapid Transit) ad Frederikssundsvej.	C.
	<p>8.2 Elektrificér den offentlige transport</p>	Elektrificering af den kollektive transport er i gang. Metroen kører på el. Busser i rute, som kører gennem København, vil primo 2026 alle køre på el. Havnebusser er elektrificeret. Derudover er s-tog og mange regionaltog elektrificeret.	C.
	<p>8.3 Overvej gratis offentlig transport. Prisen på offentlig transport er for dyr.</p>	I henhold til gældende lovgivning fastsættes takster for bus, tog og metro på Sjælland efter aftale mellem DSB, Metroselskabet og Movia. Takster er underlagt det årlige takststigningsloft, som fastsættes af Trafikstyrelsen. Staten nedsatte i maj 2023 et ekspertudvalg for kollektiv mobilitet, som blandt andet skal give anbefalinger til takststrukturen. Ekspertudvalget skal afgive rapport ultimo 2024. Gratis kollektiv transport vil give kapacitetsudfordringer og overflytning vil primært ske fra cykel og gang.	D.
	<p>8.4 Fokuser på at løse udfordringer med at komme rundt i byen med offentlig transport. Det tager lang tid og kan ofte ikke konkurrere med privat transport.</p>	I arbejdet med Klimaplan 2035 indgår forslag om bedre busfremkommelighed og forbedrede knudepunkter til skift mellem kollektiv transport, cykling og gang.	A.

	<ul style="list-style-type: none"> • Hyppigere afgange på busser og tog, fx 5 minutters drift. • Bedre koordinatation mellem de forskellige offentlige transportformer (bus, metro, regionaltog, S-tog, letbane mm.) Lokal transport mellem A og B skal helst kunne gøres med maksimalt ét skift. 		
#9 Længere nationale og internationale togrejser	9.1 Arbejd for bedre, billige, stabile og hurtige togforbindelser både nationalt og internationalt. Arbejd på at gøre København til en mere bekvem hub for international togtrafik. København ligger fx godt som en indgang til resten af Skandinavien. Lige nu er der for ringe vedligeholdelse af offentlig transport, især langdistancetog.	Indsatser med fokus på togrejser og København som rejse 'hub' indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	9.2 Skab bedre forbindelser mellem forskellige transportmidler, fx. tog/busser/metro, også internationalt.	Bedre forbindelser mellem forskellige transportmidler indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	9.3 Integrer et bookingsystem for nationale og internationale togrejser.	Københavns Kommune kan ikke lave et bookingsystem, da det ikke er et kommunalt formål. Der findes allerede private systemer.	D.
	9.4 Gør det nemt og attraktivt at vælge bæredygtige rejseformer til ferier. Det er meget hurtigere at flyve end at tage langdistancebus og -tog. Derfor skal toget kunne noget andet. Tænk innovativt om hvad togrejser kan tilbyde udover transport fra A til B, fx. arbejdskupeer, familiekupeer, afslapningsområder, spisevogn, sociale rum (mobilfrie kupeer).	Oplysning til københavnere om mere klimavenlige rejser, attraktive nærdestinationer som kan nås uden fly, samt om rejsetidens længde fra dør-til-dør, der kan nuancere myten om at fly altid er hurtigst, indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
TEMA: Fødevarer			
#10 Færre animalske fødevarer	10.1 Gør informationen om hvor meget CO ₂ , der er ved produktion af fødevarer, let tilgængelig via CO ₂ -mærkninger, da oplysning er centralt for adfærdssændringer.	Indsatser for at øge københavnernes viden om madens klimabelastning indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. CO ₂ - eller klimamærkning arbejdes der på som et nationalt tiltag.	A. C.

	10.2 Skab inspirerende oplysningskampagner og workshops til skoler, private virksomheder, borgere, institutioner mv. om, hvordan man laver lækker og velsmagende, mættende grøn mad. Også mere oplysning om kødproduktion, klimabelastning og dyrevelfærdsproblemer. Kampagnen kan indeholde en konkurrence, hvor der dystes i bedste grønne retter på skoler.	Indsatser for at øge københavnernes viden om madens klimabelastning indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035. Lignende indsatser rummes delvist Københavns Kommunes Mad- og Måltidsstrategi (som udløber i 2025).	A. C.
	10.3 Skab efteruddannelsesmuligheder for køkkenpersonale, som skal lære at lave vegetarmad.	Efteruddannelsesmuligheder for køkkenpersonale indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	10.4 Servér plantebaserede måltider i Københavns Kommunes egne organisationer, arbejdspladser, institutioner mm. Undgå at italesætte at maden er vegetarisk (kald det ikke vegetarlasagne, men bare lasagne). Fokuser på at servere lækre måltider med opskrifter og næringsindhold frit tilgængeligt.	Plantebaserede måltider i Københavns Kommunes egne køkkener indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	10.5 Reducer forbruget af oksekød, fordi effekten af at spise mindre oksekød er større, end at gå fra kylling til grønt.	Indsatser for at reducere forbruget af rødt kød indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
	10.6 Indfør gratis frokost og madordninger til flere institutioner og skoler. Gratis skolefrokost er ikke kun godt for klimaet, men også for social arv og trivsel.	Gratis frokost og madordninger indgår på nuværende tidspunkt ikke i arbejdet med Klimaplan 2035, men kan evt. komme med i et senere roadmap.	B.
	10.7 Borgerrepræsentationen skal arbejde for at påvirke politikerne på nationalt plan til at skabe en afgift, så fødevarerprisen afspejler klimabelastningen. Og hold fokus på en afgift, der også er socialt afbalanceret.	En klimaafgift på fødevarer på nationalt plan indgår ikke i arbejdet med Klimaplan 2035, da det er et statsligt tiltag, som evt. kan løftes politisk.	D.
	10.8 Undgå at der i København er reklamer for animalske fødevarer. Vi opfordrer til, at Københavns Kommune bidrager til at sikre, at der ikke greenwashes, og at annoncører følger markedsføringsetik og lovgivning.	Indsatser med fokus på reklamer indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035.	A.
#11 Flere lokale fødevarer og mindre import	11.1 Lav oplysningskampagner ikke bare på dansk, men også på andre fremmedsprog.	Da transport kun udgør en lille del af klimabelastningen fra fødevarer, prioriteres initiativer til at mindske fødevarernes	B.

		transport som udgangspunkt ikke i arbejdet med Klimaplan 2035. Fremme af lokal produktion hører under Københavns kommunes Mad og Måltidsstrategi.	C.
	11.2 Giv borgere oplysning om, hvor de kan handle lokale råvarer. Der er brug for et ændret forbruger- og normperspektiv og forståelse for hvilke varer der er til rådighed året rundt.	Lokale fødevarer og sæsonbestemte råvarer hører under Københavns Kommunes Mad og Måltidsstrategi.	C.
	11.3 Muliggør mere opkvalificering af lærere og underviseres kompetencer til at undervise i klimapåvirkning fra fødevarer. Efter- og videreuddannelsesmuligheder og undervisningsmateriale i bæredygtig livsstil. Sikre en god og let adgang til at invitere eksperter ind i undervisningsforløb.	Bedre muligheder for undervisning i klimapåvirkning fra fødevarer og bæredygtige livsstile indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	11.4 Giv alle skoler adgang til skolehaver og et grønt nytænkende madlavningskursus med øget fokus på oplysning. Fordi forskning viser, at hvis man kender til produktionsprocessen bag sine grøntsager, fører det til større respekt for råvarerne, et potentiale der kan udnyttes ift. børn og unge.	Klimadannelse og forståelse for råvarer indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	11.5 Udnyt potentialet i at udbrede viden om sæsonbestemte fødevarer gennem f.eks. flere kommunalt støttede folkekøkkener og madmarkeder som fremmer fællesskabet om bæredygtighed, økologi og med lokale fødevarereproducenter. Gør lokale bydelsråd ansvarlig for at starte disse.	Sæsonbestemte og lokale fødevarer hører under Københavns Kommunes Mad og Måltidsstrategi.	C.
	11.6 Indfør et grønt velkomstbrev, når man flytter til København, med information angående kulturaktiviteter, folkekøkkener og fødevaremarkeder i relation til bæredygtighed i lokalområdet.	Effekten af et grønt velkomstbrev, og hvad det skulle indeholde, bør vurderes nærmere, og det indgår som udgangspunkt ikke i arbejdet med Klimaplan 2035.	B.
	11.7 Kommunen skal gøre det lettere at etablere fødevarereproduktion, drivhuse eller andet på tagene i København.	Lokal fødevarereproduktion rummes til dels af Københavns Kommunes Mad og Måltidsstrategi.	C.

#12 Klimapartnerskaber, regulering og madspild	12.1 Etabler flere klimapartnerskaber med Københavns Kommune, der bl.a. udmønter sig i et klimamærke (a la smiley-ordningen) til restauranter, cafeer, supermarkeder. Partnerskaberne skal også have fokus på at der er flere sæsonbestemte vegetariske retter på menukortet, og der er fokus på reduktion af madspild.	Etablering af klimapartnerskaber om fødevarer indgår i arbejdet med Klimaplan 2035.	A.
	12.2 Etabler pant på engangsemballage, Københavns Kommune drager inspiration efter Aarhus kommune og indfører pant på to-gokopper.	Der er i den kommende Ressource- og Affaldsplan 2030 fokus på at fremme brugen af genbrugsemballager.	C.
	12.3 Involver erhvervslivet. Vi kan risikere at møde stor modstand fra dele af erhvervslivet. Derfor skal de inddrages i løsningerne.	Involvering af erhvervslivet indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035 og er også en del af Københavns Kommunes Erhvervsstrategi 2024-2027.	A.
	12.4 Arbejd for at mindske madspild ved, at Københavns Kommune indfører skærpet kontrol med madspild og affaldssortering og giver bøder til restauranter, kantiner etc., som ikke overholder reglerne. I øjeblikket er der fokus på, at restauranter skal reducere deres madspild, men der er ikke sanktionsmuligheder eller kontrol. Man skal kunne følge op på, at restauranter følger reglerne. Rent praktisk kan det være en udfordring at have løbende kontrol på den mængde restauranter i København.	Det vurderes juridisk, at husholdningsaffald er en kommunal opgave, mens det er erhvervsaffald som udgangspunkt ikke. Madspildindsatser, der indgår i arbejdet med den kommende Klimaplan 2035, vil derfor som udgangspunkt være rettet mod, at borgerne mindsker madspild. Der er i den kommende Ressource- og Affaldsplan 2030 fokus på at fremme affaldsforebyggelse af blandt andet madaffald. Derudover er der tilsyn og vejledning af erhverv i København blandt andet om affaldsforebyggelse.	B. C.

...